

המשרד לביטחון הפנים
אגף תכנון, תקצוב ובקרה

הנזק הכלכלי מתופעת הפשיעה במדינת ישראל 2008

www.mops.gov.il

תוכן עניינים

3	תקציר
5	מבוא
7	נזק כלכלי – מהו?
10	אומדן הנזק הכלכלי
10	כללי
12	הנזק הכלכלי לפי סוגי עבירות
15	תחושת הביטחון האישי
17	סיכום ומשמעויות

תקציר

אמידת הנזק הכלכלי הנובע מתופעת הפשיעה מהווה אבן יסוד ביכולת קובעי המדיניות לקבל החלטות על סמך ניתוח עלות מול תועלת. ההכרה בצורך במדידת הנזקים הכלכליים מתפתחת בעולם המערבי וזאת בין היתר כדי לאפשר בחינת הקצאת המשאבים עפ"י אמות מידה של עלות מול תועלת.

מטרת מסמך זה לאמוד את הנזק הכלכלי הנגרם כתוצאה מהפשיעה במדינת ישראל, זאת על רקע מגמת חיזוק מרכיב ביטחון הפנים במשוואת החוסן הלאומי והירידה המתמשכת בביטחון האישי של אזרחי המדינה, מגמות אשר מעצימות את הצורך בהצבת תחום ביטחון הפנים במרכז התעדוף הלאומי.

מהניתוח המוצג במסמך עולים הממצאים הבאים:

1. **הנזק הכלכלי בשנת 2008 אשר נגרם כתוצאה מהפשיעה נאמד בסך 13.7 מיליארדי ₪ (במחירי 2008).**
2. **בשנת 2008 נרשמה עליה מתונה בשיעור של 0.7% בנזק הכלכלי כתוצאה מתופעת הפשיעה לעומת שנת 2007, זאת למרות ירידה של 5.2% בפשיעה המדווחת.**
3. **הנזק הכלכלי מעבירות "תחושת הביטחון האישי" ירד בשנת 2008 בשיעור של 1.4% לעומת שנת 2007 ובשיעור מצטבר של יותר מ-10% משנת 2006.**
4. **הנזק הכלכלי לנפש מהפשיעה בישראל עמד בשנת 2008 על 1,874 ₪, הנמוך ביותר מאז החל המשרד לביטחון הפנים לאמוד את הנזק הנגרם כתוצאה מתופעת הפשיעה.**
5. **הנזק הכלכלי הנובע מתופעת הפשיעה בשנת 2008 עמד על 1.9% מהתוצר המקומי הגולמי.**

6. הנזק המצטבר מתופעת הפשיעה בשנים 2001-2008 מגיע, לפי אומדן המשרד, לכ-120.8 מיליארדי ₪.

על מנת להעמיק את מגמת צמצום הנזק הכלכלי מתופעת הפשיעה בשנים הקרובות נדרש תעדוף לאומי של תחום ביטחון הפנים תוך המשך מיקוד הפעילות במאבק בפשיעה.

מבוא

ניתוח עלות מול תועלת משמש בכל תחומי המינהל הציבורי, כיתמונת ראיי של המגזר העסקי, ומהווה מרכיב חשוב בתהליך קבלת ההחלטות. ניתוחים כגון אלה, המהווים אחד היסודות בתיאוריה הכלכלית, הפכו זה מכבר לחלק אינטגרלי בתהליך קבלת החלטות בתחומים שונים במגזר הציבורי, כגון: השקעות בכבישים ותשתיות אחרות, סיוע בגיבוש מדיניות עידוד השקעות הון למגזר העסקי ותחומים נוספים. בדומה למגזר העסקי נדרשים מקבלי ההחלטות, בין יתר השיקולים, לניתוחי עלות מול תועלת במסגרת קביעת אופן הקצאת המשאבים הציבוריים.

בשנים האחרונות מתפתחת בעולם המערבי ההכרה בצורך במדידת הנזקים הכלכליים והחברתיים הנגרמים עקב הפשיעה וזאת בין היתר כדי לאפשר בחינת הקצאת משאבים ללחימה בפשיעה עפ"י אמות מידה של ניתוחי עלות ותועלת.

ממחקרים שבוצעו בשנים האחרונות במדינות מערביות שונות עולה כי העלות הכלכלית של הפשיעה מגיעה להיקפים גדולים במיוחד. כך נאמדת העלות הכלכלית כתוצאה מהפשיעה בבריטניה בכ-6.7% מהתמ"ג לשנה, באוסטרליה נאמד הנזק הכלכלי בסך כ-5.7% מהתמ"ג, ואילו בארה"ב נאמד הנזק הכלכלי בסך של כ-5.5% מהתמ"ג. **בהתבסס על נתונים אלה ניתן להעריך כי העלות הכלכלית של הפשיעה במדינת ישראל מגיעה לסכום של כ-43 מיליארדי ₪ מדי שנה.**

מטרת מסמך זה לאמוד את הנזק הכלכלי הנגרם כתוצאה מהפשיעה במדינת ישראל, זאת על רקע מגמת חיזוק מרכיב ביטחון הפנים במשוואת החוסן הלאומי והירידה המתמשכת בביטחון האישי של אזרחי המדינה, מגמות אשר מעצימות את הצורך בהצבת תחום ביטחון הפנים במרכז התעדוף הלאומי.

בדוח זה, בדומה למחקרים דומים שנעשו בעולם, היקף הנסתר עולה על הגלוי. הבעיות העיקריות בהן נתקלים במדידת הנזקים הכלכליים נובעות מהיעדר נתונים מלאים של הפשיעה בפועל (לעומת הפשיעה המדווחת). לכך יש להוסיף את הקשיים במדידת הנזקים הפיזיים, הנפשיים ואחרים הנגרמים ישירות מהפשיעה. מעל לכל קיימות בעיות במדידת הנזק הנגרם באופן עקיף מהפשיעה כגון: חרדה מפני

הפשיעה, הימנעות מהשקעה באזורים מוכי פשיעה, פגיעה באיכות החיים, גרימת עגמת נפש ועוד.

למרות האמור לעיל, חשוב לאמוד את הנזק הכלכלי הנגרם כתוצאה מהפשיעה על רבדיה השונים. רק אמידה כאמור, מאפשרת לבחון את הפעילות המניעתית והאכיפתית כנגד הפשיעה במסגרת כלכלית-רציונלית, בה ניתן לבחון את עלות היוזמות ללחימה בפשיעה אל מול החסכון הנגזר ממניעתה.

אמידת הנזק הכלכלי נועדה להוות כלי עזר בתהליכי התכנון הלאומיים, גם בתחומים החורגים מביטחון הפנים, זאת נוכח ההכרה כי הנזק הכלכלי מתופעת הפשיעה הוא גורם המשפיע על מגוון רחב של פעילויות, לרבות הפעילות כלכלית של המגזר העסקי. במסגרת התשתיות הנדרשות לקידום צמיחה כלכלית בת-קיימה ומעבר ל"תשתיות המסורתיות" כגון: תשתית אנושית, תשתית פיזית (כתשתית תחבורתית) וכו', יש לראות בתשתית המניעתית והאכיפתית בתחום ביטחון הפנים חלק אינטגרלי מהתשתיות הלאומיות שיש להעמידן לרשות החברה לשם השגת היעדים הלאומיים והכלכליים.

נזק כלכלי – מהו?

לנזק הכלכלי הכולל הנגרם כתוצאה מהפשיעה מרכיבים רבים. ישנם נזקים ישירים כמו גם עקיפים, נזקים מנגזרת ראשונה כמו גם מנגזרת שנייה ושלישית. למרות מורכבות הנושא ניתן לקבץ את מעגלי הנזק בשלושה מעגלים עיקריים:

1. נזק שנגרם כתוצאה מאיום הפשיעה:

כתוצאה מאיום הפשיעה ננקטים צעדי מנע והתגוננות שיש להם עלות כלכלית. צעדים אלה כוללים הוצאות כלכליות ממשיות הנגזרות בין היתר מהמרכיבים הבאים:

- א. הוצאות אבטחה.
- ב. הוצאות ביטוח.
- ג. התנהגות אישית מתגוננת.
- ד. פעילות מניעתית מצד השלטונות.
- ה. פעילות קהילתית מתגוננת.
- ו. חרדה מפני הפשיעה.

2. נזק כתוצאה מהפשיעה:

נזק בקבוצה זו נגרם בעיקרו לקורבן הפשע, במיוחד במונחים של אובדן רכוש או נזק לרכוש. עם זאת יתכן גם נזק במונחים של טיפול רפואי, זמן היעדרות מעבודה ומרכיבים נוספים כגון:

- א. רכוש נגנב וניזוק.
- ב. הפסד תפוקה או הכנסה מצד הקורבן.
- ג. הוצאות רפואיות וטיפול נפשי.
- ד. השפעה נפשית ופיזית על הקורבן.
- ה. מסגרות תמיכה לקורבן.
- ו. מניעת השקעות ופיתוח עסקי באזורים מוכי פשיעה.

3. נזק כתגובה לפשיעה:**נזקים מסוג זה נוגעים בעיקר למערכת אכיפת החוק כגון:**

- א. הוצאות על אכיפת החוק (כגון משטרה, תביעה, בתי משפט).
- ב. ענישת העבריין (כליאה, קצין מבחן וכו').
- ג. הוצאות טיפול מניעתית לעבריין ותמיכה במשפחתו וסביבתו.

כאמור לעיל, לא כל הנזקים ניתנים לכימות או לתרגום למונחים כספיים באופן חד-ערכי. לאור זאת ונוכח קשיים אלה, נמנעים לרוב מהכללת כלל הנזקים הנגרמים. כתוצאה מכך נוטה אומדן הנזק לשקף נזק כלכלי המוטה כלפי מטה.

4. קשיים מתודולוגיים

נוכח מורכבות כאמור לעיל ישנו קושי מתודולוגי באמידת הנזק הכלכלי של הפשיעה. לכך יש להוסיף היעדר נתונים אמיינים, החל בהיקף הפשיעה, ערך הרכוש הנגנב או הניזוק, היקף ועלות טיפול רפואי הנדרש כתוצאה ממקרה פשיעה ועד לנתונים על היקף הנזק הנפשי הנגרם לקורבן ותרגומו למונחים מוניטאריים.

א. היקף הפשיעה

כדי לאמוד את הנזק הכלכלי של הפשיעה נדרשת מדידה של היקף הפשיעה. ידוע כי היקף הדיווחים למשטרה אינו מבטא את היקף זה אלא באופן חלקי בלבד. בהתאם לכך יש צורך בראש ובראשונה לאמוד את היקף הפשיעה האמיתית. אמידה זו תתבצע במסמך זה באמצעות מכפלת מספר הפשיעות המדווחות ב"מקדם" המשקף את שיעור הדיווח למשטרה. ה"מקדם" נגזר במקרים של סוגי פשיעה מסוימים מ"סקר

נפגעי עבירות 2001" שבוצע ע"י הלשכה המרכזית סטטיסטיקה. בהיעדר התייחסות בסקר הנ"ל יעשה במסמך זה שימוש ב"מקדמים" מסקרים נוספים שבוצעו, כדוגמת סקרים דומים שבוצעו בבריטניה ואוסטרליה.

ב. אומדן הנזק

מדידת הנזק הנובע מפשיעה ותרגומו למונחים מוניטאריים הוא קשה וסבוך במיוחד. ראשית, ישנה בעיה של היעדר נתונים על היקף הרכוש הנגנב ו/או הניזוק, היקף הטיפולים הרפואיים ועוד. גם במקרים שקיימים נתונים מדויקים ישנו קושי נורמטיבי בתרגום נתונים אלה למונחים כספיים.

שנית, נשאלת השאלה, בהקשר של העברת משאבים בין הקורבן לעבריין, האם גניבה מהווה נזק כלכלי לחברה בכללותה? הרי מכשיר ה-DVD הגנוב קיים, אך נמצא בשליטתו של הגנב במקום אצל הקורבן. במסמך זה, כמו במחקרים מקבילים שבוצעו בעולם, נעשית הבחנה בין העברת משאבים לבין נזק כלכלי עפ"י ההבחנה בין העברה רצויה ולא רצויה. גניבה, שוד, מרמה וכו' – יש בהם העברה לא חוקית של רכוש שאינה רצויה מצד הקורבן תוך העברתו לכלכלה השחורה הלא חוקית. בהתאם לכך תיכלל העברת משאבים לא רצויה לכלכלה הלא חוקית במדידת הנזק הכלכלי.

בדומה למדידת היקף הפשיעה ובהיעדר נתונים ממחקרים שנעשו בישראל, יעשה במסמך זה שימוש באומדנים העולים ממחקרים שנעשו בבריטניה ובאוסטרליה, זאת לשם תרגום הפשיעה למונחים כספיים. כדי למנוע עיוותים יעשה הדבר תוך התאמה לרמת המחירים המקומית.

אומדן הנזק הכלכלי

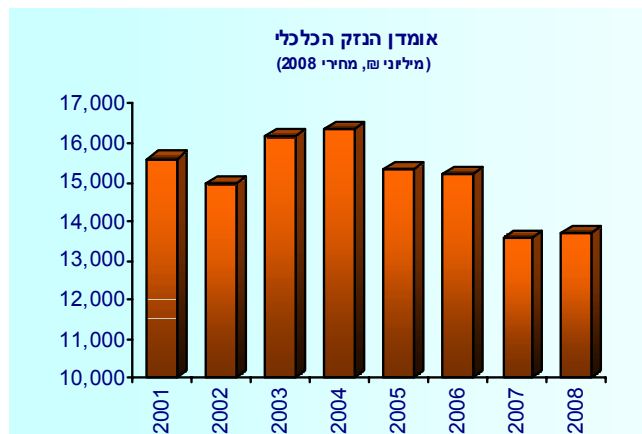
1. כללי

אומדן הנזק הכלכלי שיוצג להלן מתבסס על ממצאי סקר נפגעי עבירה 2001 ועל מחקרים שבוצעו לאמידת הנזק הכלכלי כתוצאה מהפשיעה במדינות מערב שונות. סוגי הפשיעה שנכללו במסמך זה כוללים את מרבית סוגי הפשיעה המדווחים (מעל 99% בהם נפתחו תיקי חקירה). עם זאת, האומדן לא כולל את הנזקים הנגרמים כתוצאה מהתנהגות פלילית בהקשר של חוקי התעבורה ואת עלות הפעילות המניעתית והאכיפתית המתבצעת ע"י גופי השלטון כגון משטרת ישראל, שירות בתי הסוהר, בתי המשפט וכו'.

חשוב לציין כי אומדן הנזק המוצג להלן הוא ממוצע של מספר רב של מקרים ולא ניתן לייחסו לארוע פשיעה נקודתי. כך לדוגמה עולה מסקר נפגעי עבירה 2001 שהערך הכספי הממוצע מגניבה מדירה או מחוצה לה נאמד בסכום של כ-4,300 ₪ (במחירי 2008) ולעומתו המינימום שנמדד בסקר עומד על 15 ₪ בלבד.

הנזק הכלכלי שנגרם למשק הישראלי בשנת 2008 כתוצאה מתופעת הפשיעה נאמד בסכום של כ-13.7 מיליארדי ₪.

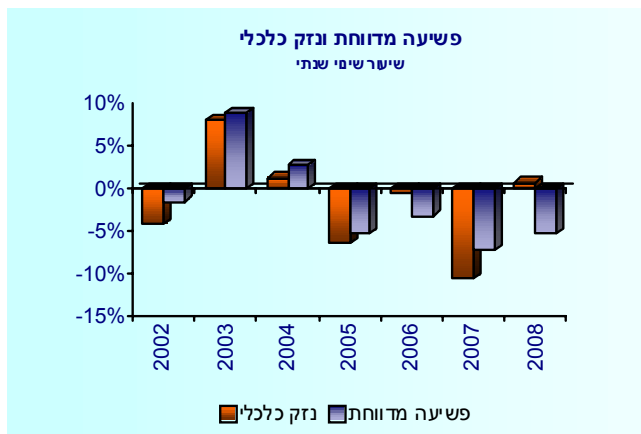
הנזק הכלכלי המצטבר בשנים 2001-2008 מגיע לכ-120.8 מיליארדי ₪.

בשנת 2008 חלה עלייה מתונה בנזק הכלכלי הנגרם כתוצאה מהפשיעה לעומת שנת 2007. הנזק הכלכלי בשנת 2008 גבוה בכ-100 מיליוני ₪ לעומת שנת 2007, ומבטא עלייה בשיעור של

0.7% בנזק הכלכלי.

העלייה בשנת 2008 באה לאחר ירידות רצופות באומדן הנזק הכלכלי משנת 2004, שנת השיא מאז החל המשרד לביטחון הפנים לאמוד את הנזק הכלכלי הנגרם כתוצאה מהפשיעה. עם זאת, הנזק הכלכלי בשנת 2008 נמוך ב-16.3% לעומת שנת 2004.

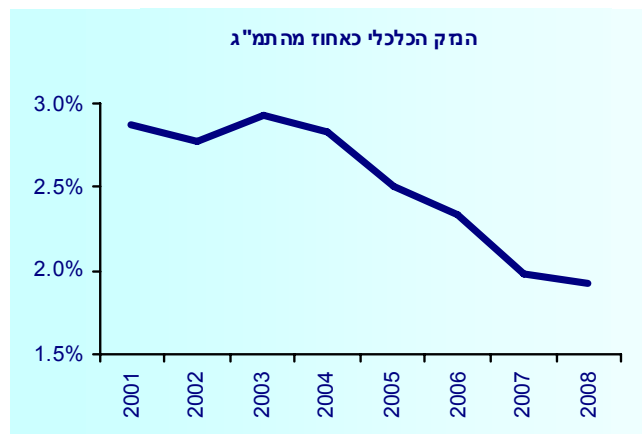

העלייה בנזק הכלכלי בשנת 2008 נרשמה בזמן שהפשיעה המדווחת ירדה בשיעור של 5.2% לעומת 2007. זוהי השנה הראשונה בה נרשמה ירידה בפשיעה המדווחת מחד, ועליה בנזק הכלכלי שנגרם כתוצאה מהפשיעה מאידך.

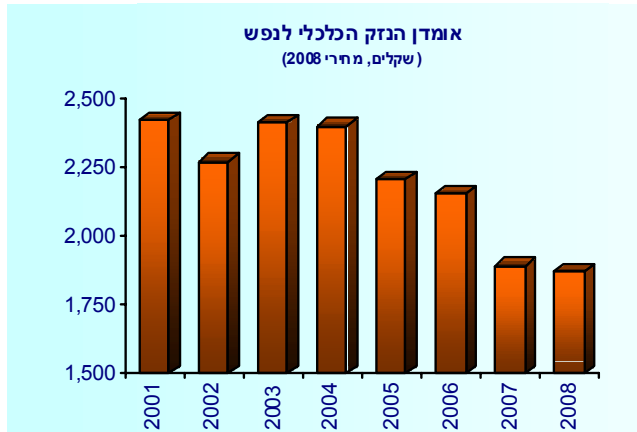
התפתחות זו מלמדת כי בשנת 2008 הירידה בפשיעה המדווחת מוטה סוגי עבירות בעלות נזק כלכלי פחותה יותר, כפי שיתואר בהמשך.

למרות העלייה המתונה בנזק הכלכלי הנגרם כתוצאה מהפשיעה, המשיכה בשנת 2008 הירידה בנזק כאחוז מהתמ"ג אשר עמד על כ-1.9% מהתמ"ג. במהלך השנים 2001-2004

עמד הנזק הכלכלי על כ-2.9% מהתמ"ג. החל משנת 2004 הולך ופוחת הנזק כאחוז מהתמ"ג ובשנת 2008 הגיע הנזק לשיעור הנמוך ביותר מאז החל המשרד לביטחון הפנים לאמוד את היקף הנזק הכלכלי. הירידה

בשנים האחרונות מוסברת באמצעות הירידה בנזק הכלכלי מחד, והצמיחה גבוהה יחסית של התמ"ג, מאידך.

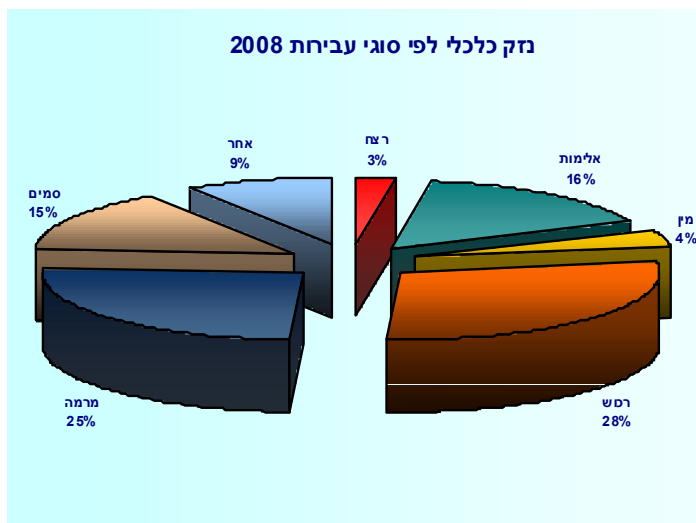

אינדיקציה נוספת למגמה המתמשכת של הירידה בנזק הכלכלי מתופעת הפשיעה היא הנזק הכלכלי לנפש. נתון זה מצביע על ירידה חדה בנזק הכלכלי בשנת 2007 והמשך ירידה מתונה

בשנת 2008. החל משנת 2007 ירד לראשונה הנזק הכלכלי לנפש מתחת ל- 2,000 ₪ ובשנת 2008 נאמד על 1,874 ₪ בלבד, ירידה של 1.1% לעומת שנת 2007 וירידה מצטברת של 13.1% לעומת שנת 2006.

2. הנזק הכלכלי לפי סוגי עבירות

בשנת 2008 חלה כאמור עליה מתונה בנזק הכלכלי הנגרם כתוצאה מהפשיעה, זאת בזמן שנרשמה ירידה משמעותית בפשיעה המדווחת. התפתחויות מנוגדות אלו מצביעות על שינוי בהרכב הפשיעה תוך ירידה חדה יותר בפשיעה מוטה נזק כלכלי פחותה.

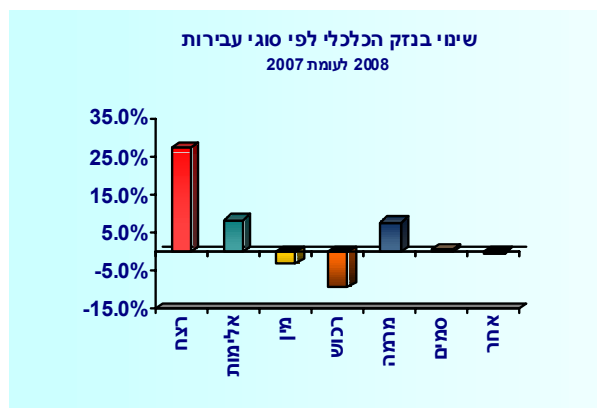

פילוח הנזק הכלכלי לפי סוגי עבירות מראה כי קרוב ל-70% מהנזק הכלכלי נגרם כתוצאה מעבירות רכוש, מרמה ואלימות,

בדומה לשנת 2007. עם זאת, בהשוואה לשנת 2007 חלו שינויים משמעותיים

בפילוח של שלושת סוגי העבירות שנמנו לעיל. עבירות הרכוש נשארו הגורם המרכזי אשר "תורם" את מירב הנזק. בשנת 2008 נאמד חלקן של עבירות הרכוש ב- 28.2% מכלל הנזק הכלכלי, כ-3.9 מיליארדי ₪ בשנה. למרות זאת נרשמה ירידה של כ-400 מיליוני ₪ בנזק הכלכלי מעבירות רכוש ובמקביל ירידה של יותר מ-3% בחלקם בכלל הנזק. לעומת זאת חלה עליה בהיקף הנזק כתוצאה מעבירות מרמה – מ-23.4% מכלל הנזק בשנת 2007 ל-25% בשנת 2008 וכך גם בעבירות רצח ואלימות – מ-16.9% בשנת 2007 ל-18.6% בשנת 2008.

שינויים אלה בתמהיל הפשיעה הביאו בשנת 2008 לתוצאה שתוארה לעיל:
למרות הירידה הכללית בפשיעה המדווחת חלה עליה בנזק הכלכלי.

בהשוואה של שנת 2008 לעומת שנת 2007 עולים הממצאים הבאים: הנזק הכלכלי מעבירות רצח עלה בשנת 2008 בכ-28% לעומת שנת 2007, הנזק מעבירות אלימות בכ-8.5% והנזק מעבירות מרמה בכ-7.9%. לעומת זאת חלה ירידה של כ-9.4% בנזק כתוצאה מעבירות רכוש וירידה בשיעור של 3.2% בנזק כתוצאה מעבירות מין.

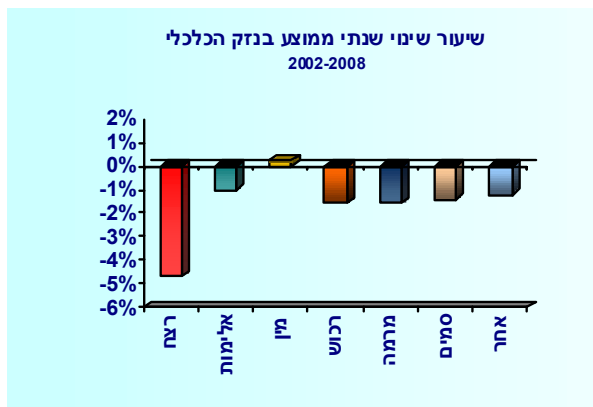
מהטבלה להלן ניתן ללמוד על ההתפתחות בשנת 2008 בראיה רב-שנתית. מהנתונים עולה כי בשנת 2008 הנזק הכלכלי מתופעת הפשיעה נמוך ביותר מ-10% בהשוואה לממוצע הרב-שנתי (2002-2007). עוד עולה כי בשני סוגי העבירות שבגינן נגרם מעל 50% מהנזק הכולל (עבירות רכוש ומרמה) נרשמו הירידות החדות ביותר, 15.7% ו-

שיעור שינוי	נזק כלכלי 2008-2002 (מיליוני ₪, מחירי 2008)		סוג עבירה
	2008	2002-2007 (ממוצע)	
-7.6%	351.5	380.2	רצח
-3.1%	2,190.9	2,261.9	אלימות
-3.4%	549.7	569.2	מין
-15.7%	3,865.6	4,583.0	רכוש
-11.3%	3,426.0	3,862.7	מרמה
-10.3%	2,043.6	2,277.5	סמים
-4.5%	1,265.1	1,324.6	אחר
-10.3%	13,692.4	15,259.2	סך כל

11.3% בהתאמה. לעומת זאת נרשמו ירידות מתונות יחסית בנזק כתוצאה מעבירות אלימות ועבירות מין.

סך כל הנזק הכלכלי ירד בשנת 2008 בכ-10.3% לעומת הממוצע הרב-שנתי ונאמד כאמור על כ-13.7 מיליארדי ₪ בשנה זו לעומת כ-15.3 מיליארדי ₪ בממוצע בין השנים 2002-2007.

בראיה רב-שנתית נרשמה בין השנים 2002-2008 ירידה בנזק הכלכלי בשיעור שנתי

ממוצע של 1.4% - ירידה של כ-200 מיליוני ₪ בממוצע בשנה. ירידה זו מתאפיינת, בדומה להתפתחות בשנת 2008, בשוני פנימי בין סוגי העבירות השונות: בנזק כתוצאה מעבירות רצח חלה ירידה ממוצעת של כ-4.7% בשנה; בנזק מעבירות רכוש, מרמה וסמים

חלה ירידה ממוצעת של 1.4%-1.6% בשנה; בנזק מעבירות אלימות חלה ירידה של כ-1% ואילו בנזק מעבירות מין חלה עליה בשיעור של 0.2% בממוצע לשנה.

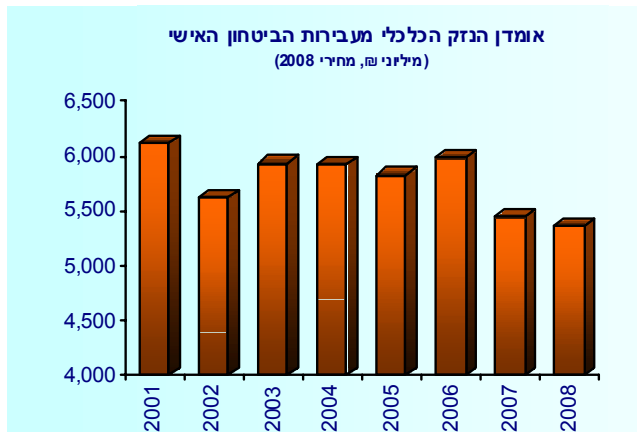
3. תחושת הביטחון האישי

למרות העלייה המתונה בנזק הכלכלי הנגרם כתוצאה מהפשיעה בשנת 2008, נרשם שיפור בהיקפי הנזק במהלך השנים האחרונות. לאור זאת ניתן היה לצפות לשיפור מקביל בתחושת הביטחון האישי של הציבור.

יתרה מזו, בשנים האחרונות הושם במשטרת ישראל דגש על שיפור הביטחון האישי ע"י חיזוק תחנות המשטרה והכוונת הפעילות לתחומים ולעבירות המשפיעים בצורה ניכרת על תחושת הביטחון האישי של הציבור.

במטרה לבחון את תוצרי מאמץ הנ"ל ולאמוד את הנזק הכלכלי בתחום הביטחון האישי נבנה "סל" עבירות המורכב מעבירות שניתן להניח כי הן משפיעות בצורה ניכרת על תחושת הביטחון האישי: קטטה והפרעה ברחוב, עבירות כלפי חיי אדם, עבירות כלפי גופו של אדם, עבירות מין, שוד, התפרצות לדירה ושימוש ברכב ללא רשות.

מניתוח של סל העבירות לעיל עולה כי בניגוד לנזק הכלכלי שנגרם כתוצאה מכלל הפשיעה, חלה בשנת 2008 ירידה בנזק הכלכלי שנגרם כתוצאה

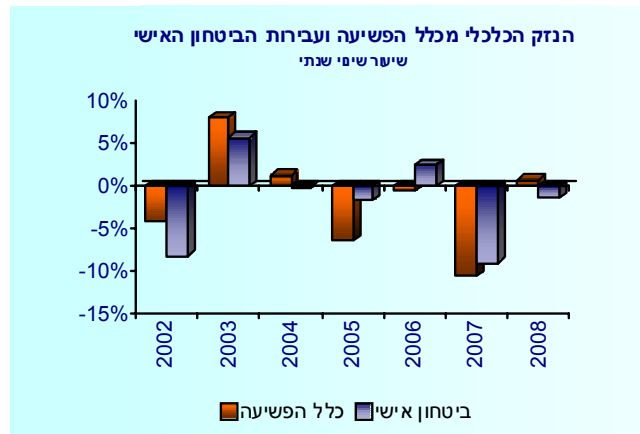

מעבירות שנמנו בסל תחושת הביטחון האישי. ירידה זו, בשיעור של 1.4%, מעמידה את אומדן הנזק הכלכלי מעבירות ה"סל" על סך של כ-5.4 מיליארדי ₪ בשנת 2008. הירידה בשנת 2008 באה

בהמשך לירידה שחלה גם בשנת 2007, כאשר הירידה מצטברת היא מעל ל-10% בנזק הכלכלי משנת 2006.

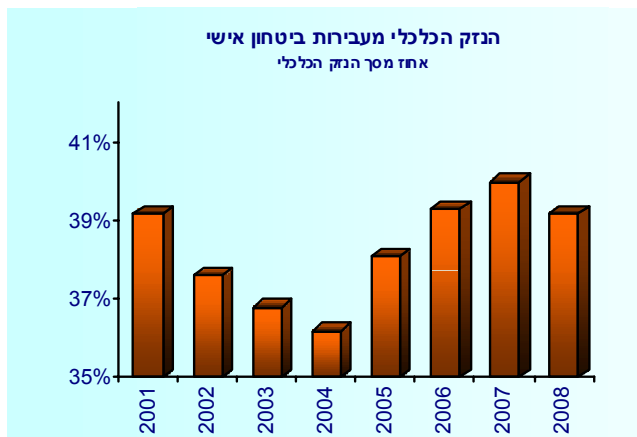
במהלך השנים 2003-2006 נשאר הנזק הכלכלי שנגרם כתוצאה מעבירות 'סל הביטחון האישי יציב ברמה של כ-5.8-5.9 מיליארדי ₪ מדי שנה, תוך שהנזק

עולה מעט בשנת 2006
בניגוד להתפתחות הכללית.
החל משנת 2007 נרשמה כאמור ירידה בנזק הכלכלי מעבירות הסל, הממשיכה בשנת 2008 בניגוד להתפתחות הכללית. עם זאת יש לציין כי בשנים 2006-2008 יש

התאמה בין הירידה בנזק הכלכלי שנגרם מעבירות 'סל הביטחון האישי' (ירידה של 10.2%) לבין הירידה בנזק הכלכלי מכלל הפשיעה (ירידה של 10%).

נתון נוסף שניתן לבחון לשם התרשמות מהשינוי שחל בתחושת הביטחון האישי הוא משקל הנזק הכלכלי שנגרם כתוצאה מעבירות 'סל הביטחון האישי' מכלל הנזק שנגרם הפשיעה. נתון זה מסמן את שנת 2008 כשנת שינוי

במגמה. משקלו של הנזק מעבירות ה'סל' הלך ועלה בשנים 2004-2007 והגיע לשיא בשנת 2007 כאשר עמד על 40% מכלל הנזק הכלכלי. בשנת 2008, על רקע הירידה בנזק הכלכלי מעבירות 'סל הביטחון האישי' והעלייה בנזק

הכללי, ירד משקל הנזק הכלכלי מעבירות ה'סל' בפעם הראשונה מאז 2003 והגיע ל-39.2%.

סיכום ומסקנות

אמידת הנזק הכלכלי כתוצאה מהפשיעה מורכב. עם זאת, הצורך בהכנסת פעילות מניעה ואכיפה למסגרת כלכלית רציונלית מתבקש כדי לאפשר קבלת החלטות על בסיס ניתוח עלות מול תועלת.

הנזק הכלכלי בשנת 2008 שנגרם כתוצאה מהפשיעה נאמד במסמך זה בסך 13.7 מיליארדי ₪. לכך יש להוסיף נזקים שלא נכללו במסמך זה, ובראש ובראשונה הנזק הכלכלי מפשיעה בתחום התעבורה וכן הוצאות המניעה, האכיפה, השפיטה והענישה שאלמלא הפשיעה היו מופנות לפעילות אלטרנטיבית.

הניתוח שהוצג במסמך מתרגם את המציאות של הפשיעה במדינת ישראל למונחים מוניטאריים ומצביע בבירור על הנזק הגדול שנגרם למשק הישראלי כתוצאה מתופעת הפשיעה. משנת 2001 נגרם נזק כלכלי מצטבר בהיקף של מעל 120 מיליארדי ₪, מעל 15 מיליארדי ₪ מדי שנה.

בשנים האחרונות החלה מגמת שיפור והקטנה הדרגתית בנזק הכלכלי מתופעת הפשיעה. עם זאת ובניגוד להמשך מגמת הירידה בפשיעה המדווחת, חלה בשנת 2008 עליה מתונה בנזק הכלכלי בשיעור של 0.7%. בשנת 2008 מגיע הנזק הכלכלי לכ-1.9% מהתמ"ג.

למרות השיפור הכללי של השנים האחרונות עולה מהניתוח כי שיפור זה איננו מתפרס באופן אחיד על פני סוגי העבירות השונים. כך עולה כי רק בשנת 2007, במקביל לתכנית לחיזוק תחנות המשטרה שהחלה במחצית שנת 2006, חלה ירידה בנזק הכלכלי שנגרם מעבירות הביטחון האישי. מגמת השיפור בנזק הכלכלי כתוצאה מעבירות ביטחון האישי ממשיך בשנת 2008, זאת למרות העלייה בנזק הכלכלי מכלל הפשיעה.

לממצאים לעיל משמעויות במספר מישורים:

ראשית, יש לראות בהגדלת תקציב המשרד לביטחון הפנים השקעה ממשלתית בתשתית הכרחית ליצירת תהליך צמיחה כלכלית בת-קיימה ויש לצפות שהשקעה זו תישא תשואה חיובית משמעותית הניתנת למדידה באמצעות הקטנת הנזק הכלכלי מתופעת הפשיעה.

שנית, הדגש שהושם בשנים 2006-2007 על המאבק בפשיעה בכלל ובפשיעת הרחוב בפרט, חיזוק תחנות המשטרה והעברת מערך הליווי והכליאה לניהול שירות בתי הסוהר, כמו גם מיקוד הפעילות של משטרת ישראל בתחומי הליבה שלה, מתחיל לתת את אותותיו.

שלישית, על מנת להמשיך את המגמה החיובית של השנים האחרונות תוך מתן תשומת לב לחוסר האחידות בעליית הנזק הכלכלי לפי סוגי העבירות השונים, נדרש להמשיך ולתת דגש על המאבק בפשיעה כיעד לאומי ובחינת כיווני ההקצאה של משאבים באופן העולה בקנה אחד עם השגת מירב התועלת לחברה הישראלית.

נוכח האמור לעיל ולאור היקף הנזק הכלכלי המשמעותי הנגרם כתוצאה מתופעת הפשיעה, מתבקש תעדוף לאומי של תחום ביטחון הפנים. על תעדוף שכזה לכלול בסיס תכנוני ותקציבי יציב והולם, הגדלת הקצאת המשאבים למשרד לביטחון הפנים ליישום תכניות מרכזיות, הפיכת משטרת ישראל ושירות בתי הסוהר לארגונים אטרקטיביים לכוח אדם איכותי, ניהול יעיל ואפקטיבי יותר, ומעקב ובקרה אחר השגת היעדים הנדרשים ברמה הלאומית.

מקורות:

סקר נפגעי עבריינות 2001, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נובמבר 2002.

Sam Brand and Richard Price, **The Economic and Social Costs of Crime**, Office Study 217, Home Office, UK, 2000

Pat Mayhew, **Counting the Costs of Crime in Australia**, Australian Institute of Criminology, 2003.